

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

14 päivänä kesäkuuta 2012*

Direktiivi 93/13/ETY — Kuluttajasopimukset — Viivästyskorkoa koskeva kohtuuton ehto — Maksamismääräysmenettely — Kansallisen tuomioistuimen toimivalta

Asiassa C-618/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Audiencia Provincial de Barcelona (Espanja) on esittänyt 29.11.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 29.12.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Banco Español de Crédito SA

vastaan

Joaquín Calderón Camino,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Safjan, M. Ilešič, E. Levits ja M. Berger,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 1.12.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Banco Español de Crédito SA, edustajinaan abogado A. Herrador Muñoz, abogado V. Betancor Sánchez ja abogado R. Rivero Sáez,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään S. Centeno Huerta,
- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Kemper ja T. Henze,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Owsiany-Homung ja E. Gippini Fournier,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.2.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee seuraavien säännösten tulkintaa:
 - kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohta
 - kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/22/EY (EUVL L 110, s. 30) 2 artikla
 - eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönosta 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1896/2006 (EUVL L 399, s. 1) säännökset
 - kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (EUVL L 133, s. 66) 5 artiklan 1 kohdan l ja m alakohta, 6 ja 7 artikla sekä 10 artiklan 2 kohdan l alakohta ja
 - sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL L 149, s. 22) 11 artiklan 2 kohta.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajana on Banco Español de Crédito SA (jäljempänä Banesto) ja vastapuolena Joaquín Calderón Camino ja joka koskee osapuolten välisen kulutusluottosopimuksen nojalla suoritettavien summien maksamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

Direktiivi 87/102/ETY

- 3 Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48) 6 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Edellä 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetyn poikkeuksen estämättä kuluttajalle on silloin, kun on sovittu luotosta, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä, ilmoitettava joko sopimusta tehtäessä tai sitä ennen:

- mahdollinen luottoraja,
- vuotuinen korkokanta ja maksut, jotka veloitetaan sopimuksen tekemisestä lähtien, sekä ehdot, joiden perusteella niitä voidaan muuttaa,
- sopimuksen irtisanomisehdot.

Tiedot on vahvistettava kirjallisesti.

2. Lisäksi kuluttajalle on sopimuksen voimassaoloaikana ilmoitettava kaikista vuotuista korkokantaa tai veloittettavia maksuja koskevista muutoksista silloin, kun tällaisia muutoksia tapahtuu. Tiedot voidaan antaa tilioitteessa tai muulla jäsenvaltioiden hyväksymällä tavalla.

3. Niiden jäsenvaltioiden, joissa hiljaisesti hyväksytyt tilinylitykset ovat sallittuja, on huolehdittava siitä, että kuluttajalle ilmoitetaan vuotuinen korkokanta ja mahdolliset muut maksut sekä niiden muutokset silloin, kun tilinylitys kestää yli kolme kuukautta.”

4 Kyseisen direktiivin 7 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Tavaran hankkimiseksi myönnettyjen luottojen osalta jäsenvaltioiden on säädettävä ehdoista, joiden nojalla tavara voidaan ottaa takaisin, ja erityisesti takaisinotosta tapauksissa, joissa kuluttaja ei ole suostunut siihen. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava, ettei, kun luotonantaja ottaa tavaran takaisin, siitä aiheudu osapuolten välillä suoritettavassa tilityksessä perusteetonta etua.”

Direktiivi 93/13

5 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 12. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Kansallisten lainsäädäntöjen nykytilassa voidaan suunnitella kuitenkin ainoastaan osittaista yhdenmukaistamista; tämä direktiivi kattaa erityisesti ainoastaan ne sopimusehdot, joista ei ole neuvoteltu erikseen; on tarpeen jättää jäsenvaltioille mahdollisuus perustamissopimusta asianmukaisesti noudattaen varmistaa kuluttajalle suojelun korkeampi taso tämän direktiivin säännöksiä tiukemmilla kansallisilla säännöksillä.”

6 Kyseisen direktiivin johdanto-osan 21. perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta vältettäisiin kohtuuttomien ehtojen esiintyminen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa; jos tällaisia ehtoja kuitenkin esiintyy sopimuksissa, ne eivät sido kuluttajaa, ja sopimus sitoo edelleen osapuolia samoin ehdoin, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

7 Saman direktiivin johdanto-osan 24. perustelukappaleessa täsmennetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi.”

8 Direktiivin 93/13 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet, jotta kuluttajat eivät jäisi ilman tämän direktiivin mukaista suojaa siitä syystä, että sopimukseen päätetään soveltaa kolmannen valtion lainsäädäntöä, jos sopimuksella on läheinen yhteys jäsenvaltioiden alueeseen.”

9 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

10 Saman direktiivin 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla [EY:n] perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.”

Direktiivi 2005/29

11 Direktiivin 2005/29 11 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että käytettävissä on riittävät ja tehokkaat keinot sopimattomien kaupallisten menettelyjen torjumiseksi, jotta tämän direktiivin säännöksiä noudatetaan kuluttajien edun edellyttämällä tavalla.

--

2. Jäsenvaltioiden on 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten nojalla annettava tuomioistuimille tai hallintoviranomaiselle tapauksissa, joissa ne pitävät sitä kaikkien asiaan liittyvien etujen ja etenkin yleisen edun kannalta tarpeellisena, toimivalta

a) määrätä sopimattomat kaupalliset menettelyt lopettavaksi tai hakea tuomioistuimelta päätöstä niiden lopettamisesta,

tai

b) kieltää sopimaton kaupallinen menettely tai hakea tuomioistuimelta päätöstä menettelyn kieltämisestä, jollei menettelyä vielä ole käytetty mutta sen käyttäminen on odotettavissa,

vaikka tosiasiallisen vahingon syntymistä taikka elinkeinonharjoittajan tahallisuutta tai huolimattomuutta ei olisi näytetty.

Jäsenvaltioiden on myös säädettävä kiireellisestä menettelystä, jota noudattaen ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden voidaan toteuttaa

— joko väliaikaisina,

tai

— lopullisina

siten, että kukin jäsenvaltio saa valita jommankumman näistä kahdesta vaihtoehdosta.

--”

Asetus N:o 1896/2006

12 Asetuksen N:o 1896/2006 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa täsmennetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella käyttöön otetun menettelyn olisi oltava valinnainen lisäkeino kantajalle, jolla on edelleen täysi mahdollisuus käyttää kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä menettelyjä. Tällä asetuksella ei näin ollen korvata eikä yhdenmukaisteta nykyisiä kansallisen lainsäädännön mukaisia riitauttamattomien vaateiden perintämenettelyjä.”

13 Asetuksen N:o 1896/2006 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämän asetuksen tarkoituksena on

a) yksinkertaistaa ja nopeuttaa oikeudenkäyntiä ja pienentää oikeudenkäyntikuluja riitauttamattomia rahamääräisiä vaatimuksia koskevissa valtion rajat ylittävissä asioissa ottamalla käyttöön eurooppalainen maksamismääräysmenettely;

ja

b) tehdä mahdolliseksi eurooppalaisten maksamismääräysten vapaa liikkuvuus kaikissa jäsenvaltioissa säätämällä vähimmäisvaatimuksista, joiden noudattaminen tekee tunnustamista ja täytäntöönpanoa edeltävät välivaiheen menettelyt tarpeettomiksi täytäntöönpaneovassa jäsenvaltiossa.

2. Tämä asetus ei estä kantajaa esittämästä 4 artiklassa tarkoitettua vaatimusta käyttäen jonkin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön tai yhteisön lainsäädännön mukaista muuta menettelyä.”

Direktiivi 2008/48

14 Direktiivin 2008/48 1 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen.”

15 Kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Luotonantajan ja luotonvälittäjän on hyvissä ajoin ennen kuin luottosopimus tai tarjous sitoo kuluttajaa annettava kuluttajalle luotonantajan tarjoamien sekä mahdollisten kuluttajan ilmoittamien mieltymysten ja tietojen pohjalta eri tarjousten vertailemiseen tarvittavat tiedot, jotta tämä voi tehdä perustellun päätöksen luottosopimuksen tekemisestä. – –

Kyseisissä tiedoissa on mainittava seuraavat seikat:

– –

l) viivästyskorko ja sen mukauttamista koskevat järjestelyt sekä tapauksen mukaan mahdolliset sopimusehtojen noudattamatta jättämisestä aiheutuvat maksut;

m) varoitus maksulaiminlyönnin seuraamuksista;

– –”

16 Saman direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti:

– –

l) luottosopimuksen tekohetkellä sovellettava viivästyskorko ja sen mukauttamista koskevat järjestelyt sekä mahdolliset sopimusehtojen noudattamatta jättämisestä aiheutuvat maksut;

– –”

Direktiivi 2009/22

- 17 Direktiivin 2009/22 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää niitä jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka liittyvät 2 artiklassa tarkoitettuihin, liitteeseen I sisältyvien direktiivien soveltamisalaan kuuluvien, kuluttajien yhteisten etujen suojaamista tarkoittaviin kieltokanteisiin, jotta voitaisiin varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta.”

- 18 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on nimettävä ne tuomioistuimet tai hallintoviranomaiset, joilla on toimivalta ratkaista 3 artiklassa tarkoitettujen oikeutettujen yksikköjen nostamat kanteet, joissa vaaditaan

- a) minkä hyvänsä oikeudenloukkauksen määräämistä lopetettavaksi tai sen kieltämistä kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin ja tarvittaessa kiireellistä menettelyä noudattaen;

– –

2. Tämä direktiivi ei rajoita kansainvälisen yksityisoikeuden sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien sääntöjen soveltamista, mikä yleensä johtaa joko sen jäsenvaltion lainsäädännön soveltamiseen, josta oikeudenloukkaus on peräisin, tai sen jäsenvaltion lainsäädännön soveltamiseen, jossa oikeudenloukkauksen vaikutukset ilmenevät.”

Espanjan oikeus

- 19 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta oli ensin järjestetty kuluttajien ja käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla yleisellä lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, 24.7.1984, s. 21686; jäljempänä laki 26/1984).

- 20 Sittemmin lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación; BOE nro 89, 14.4.1998, s. 12304; jäljempänä laki 7/1998), jolla direktiivi 93/13 saatettiin osaksi Espanjan oikeutta.

- 21 Lopuksi kuluttajien ja käyttäjien suojasta annetun yleisen lain sekä muiden täydentävien lakien uudelleen laatimisesta 16.11.2007 annetulla kuninkaan asetuksella 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias; BOE nro 287, 30.11.2007, s. 49181; jäljempänä asetus 1/2007) hyväksyttiin lain 26/1984 konsolidoitu versio sellaisena kuin laki oli muutettuna.

- 22 Asetuksen 1/2007 83 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kohtuuttomat sopimusehdot ovat mitättömiä, ja niistä ei katsota sovitun.

2. Sitä sopimuksen osaa, johon mitättömyys vaikuttaa, muutetaan [Espanjan] siviililain 1258 §:ssä säädetyn mukaisesti ja lojaliteettiperiaatetta noudattaen.

Tätä varten tuomioistuin, joka julistaa sopimusehdot mitättömiksi, muuttaa sopimusta, ja sillä on toimivalta lieventää osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia, jos sopimus pysyy voimassa, ja pätemättömyyden seurauksia, jos kuluttajalle tai käyttäjälle aiheutuu merkittävää vahinkoa.

Tuomioistuin voi julistaa koko sopimuksen pätemättömäksi vain siinä tapauksessa, että sopimukseen jäljelle jäävien ehtojen perusteella määräytyvä osapuolten asema on epäsuhtainen eikä sitä voida korjata.”

23 Siviililain 1258 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Sopimukset syntyvät yksinkertaisesti tahtojen yhtymisellä, ja sopimukset velvoittavat siitä lähtien nimenomaisesti sovittujen seikkojen täyttämisen lisäksi kaikkiin seurauksiin, jotka ovat luonteeltaan lojaliteettiperiaatteen, hyvän tavan sekä lain mukaisia.”

24 Maksamismääräysmenettelystä esitetään Espanjan siviiliprosessilain (Ley de Enjuiciamiento Civil), sellaisena kuin se oli voimassa pääasiassa kyseessä olevan menettelyn aloittamishetkellä, 812 §:n 1 momentissa tämän menettelyn soveltamisedellytykset seuraavasti:

”Maksamismääräysmenettelyä voi hakea jokainen, jolla on toiselta rahamääräinen, erääntynyt ja täytäntöönpanokelpoinen saatava, joka ei ylitä 30 000:ta euroa, mikäli tämän saatavan määrä voidaan osoittaa seuraavin tavoin:

- 1) esittämällä asiakirjat, jotka voivat olla muodoltaan, tyypiltään ja fyysiseltä alustaltaan millaisia tahansa ja jotka ovat velallisen allekirjoittamia tai jotka on varustettu velallisen leimalla, merkillä, tavaramerkillä tai millä tahansa muulla velalliselta peräisin olevalla fyysisellä tai elektronisella tunnisteella, tai
- 2) esittämällä laskut, lähetysluettelot, tositteet, sähköiset, telekopiot tai mitkä tahansa muut asiakirjat, joita – velkojan yksipuolisestikin laatimina – käytetään tavanomaisesti luottojen ja velkojen dokumentoimiseen velkojan ja velallisen välisten kaltaisissa suhteissa.

– –”

25 Siviiliprosessilain 815 §:n 1 momentissa, jonka otsikko on ”Maksamismääräyshakemuksen tutkittavaksi ottaminen ja maksamismääräys”, säädetään seuraavaa:

”Mikäli hakemukseen liitetyt asiakirjat ovat 812 §:n 2 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja tai asiakirjoja, jotka toimivat alustavana näyttönä hakemuksessa vahvistetusta hakijan oikeudesta, kirjaaja määrää velallisen suorittamaan maksun kantajalle 20 päivän määräajassa ja esittämään tuomioistuimelle tositteet tästä maksusta tai esittämään tuomioistuimessa vastineella väitteen, jossa esitetään lyhyesti syyt, joiden vuoksi velallinen katsoo, että se ei ole velvollinen maksamaan vaadittua määrää tai osaa siitä – –.”

26 Siviiliprosessilain 818 §:n 1 momentissa, joka koskee velallisen tekemää väitettä, säädetään seuraavaa:

”Mikäli velallinen tekee määräajassa väitteen, riita-asia ratkaistaan lopullisesti asianmukaisessa menettelyssä ja julistetusta tuomiosta tulee lainvoimainen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

27 Calderón Camino teki Baneston kanssa 28.5.2007 sopimuksen 30 000 euron suuruudesta lainasta (jäljempänä riidanalainen sopimus), jonka tarkoituksena oli ajoneuvon hankinta kotitalouden tarpeisiin. Lainan koroksi vahvistettiin 7,95 prosenttia, todelliseksi vuosikoroksi 8,89 prosenttia ja viivästyskoroksi 29 prosenttia.

28 Vaikka riidanalaisen sopimuksen piti erääntyä 5.6.2014, Banesto katsoi sen erääntyneen ennen tuota päivää, koska seitsemää kuukausierää ei vielä ollut maksettu syyskuussa 2008. Niinpä Banesto teki Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Sabadellille 8.1.2009 Espanjan oikeuden mukaisesti maksamismääräyshakemuksen, jossa vaadittiin maksamattomien kuukausierien määrää eli 29 381,95:tä euroa sopimukseen perustuvine korkoineen ja kuluineen.

- 29 Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Sabadell antoi 21.1.2010 määräyksen, jossa se totesi yhtäältä, että riidanalainen sopimus oli vakiosopimus, joka oli tehty ilman todellisia neuvottelumahdollisuuksia ja johon sisältyi yleisiä yksipuolisia ehtoja, ja toisaalta, että 29 prosentin suuruinen viivästyskorko oli kirjoitettu koneella erottamatta sitä mitenkään muusta tekstistä poikkeavalla kirjasintyypillä tai -koolla tai pyytämättä kuluttajaa hyväksymään sitä erikseen.
- 30 Näissä olosuhteissa Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Sabadell otti huomioon erityisesti euribor-korkokannan (Euro interbank offered rate) ja Euroopan keskuspankin (EKP) korkokannan sekä sen, että kyseinen viivästyskorko oli yli 20 prosenttiyksikköä korkeampi kuin lainan korko, ja julisti omasta aloitteestaan viivästyskorkoa koskevan sopimusehdon mitättömäksi kohtuuttomana viitaten unionin tuomioistuimen asiaa koskevaan vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön. Lisäksi se vahvisti viivästyskoroksi 19 prosenttia viitaten vuosien 1990–2008 kansallisissa talousarviolaieissa esitettyihin lailliseen korkoon ja viivästyskorkoihin ja vaati Banestoa laskemaan korot uudelleen kyseiseltä aikaväliltä käsiteltävänä olevassa asiassa.
- 31 Banesto valitti tästä määräyksestä Audiencia Provincial de Barcelonaan ja väitti, että Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Sabadell ei voinut menettelyn tässä vaiheessa todeta viran puolesta viivästyskorkoa koskevan sopimusehdon mitättömyyttä katsottuaan ehdon olevan kohtuuton eikä myöskään muuttaa tämän ehdon sisältöä.
- 32 Audiencia Provincial de Barcelona on todennut ennakkoratkaisupyyntöpäätöksessään ensinnäkin, että kuluttajien ja käyttäjien etujen suojelemista koskevassa Espanjan lainsäädännössä ei oikeuteta tuomioistuinta, joka käsittelee maksamismääräyshakemusta, julistamaan kohtuuttomia sopimusehtoja mitättömiksi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä, koska tällaisten ehtojen lainmukaisuuden arviointi toteutetaan yleisessä oikeudenkäyntimenettelyssä, joka tulee vireille vain, mikäli velallinen tekee väitteen.
- 33 Toiseksi kyseinen tuomioistuin on todennut unionin oikeudesta, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on kyllä tulkittu direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa siten, että kansallisten tuomioistuinten on otettava viran puolesta esille kohtuuttoman ehdon mitättömyys ja soveltamatta jättäminen siinäkin tapauksessa, että sopimuspuolet eivät ole esittäneet tätä koskevia vaatimuksia.
- 34 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan asetuksessa N:o 1896/2006, joka koskee nimenomaisesti maksamismääräystä unionin tasolla, ei kuitenkaan säädetä kohtuuttomien ehtojen tutkimisesta viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä vaan tyydytään luettelemaan joukko edellytyksiä ja kuluttajille toimitettavia tietoja.
- 35 Myöskään kulutusluottosopimuksia koskevassa direktiivissä 2008/48 tai kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavia kieltokanteita koskevassa direktiivissä 2009/22 ei säädetä menettelymekanismeista, joita noudattaen kansallisten tuomioistuinten pitäisi todeta viran puolesta riidanalaisessa sopimuksessa olevan kaltaisen ehdon mitättömyys.
- 36 Lopuksi on todettava, että vaikka menettely, jossa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyyn sopimukseen otetaan viivästyskorkoa koskeva ehto, katsottaisiin direktiivissä 2005/29 tarkoitetulla tavalla ”sopimattomaksi”, sopimatonta kilpailua ja mainontaa koskevan lainsäädännön muuttamisesta kuluttajien ja käyttäjien suojan parantamiseksi 30.12.2009 annetulla lailla 29/2009 (Ley 29/2009 por la que se modifica el régimen legal de la competencia desleal y de la publicidad para la mejora de la protección de los consumidores y usuarios; BOE nro 315, 31.12.2009, s. 112039) ei saatettu tämän direktiivin 11 artiklan 2 kohtaa osaksi Espanjan oikeutta, ja näin ollen kansallisilla tuomioistuimilla ei missään tapauksessa ole toimivaltaa tutkia kyseisen menettelyn sopimattomuutta viran puolesta.

37 Tässä tilanteessa Audiencia Provincial de Barcelona, jolla on epäilyksiä unionin oikeuden oikeasta tulkinnasta, on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko vastoin unionin oikeutta ja erityisesti kuluttajansuojaa koskevia sääntöjä, että kansallinen tuomioistuin jättää lausumatta viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä ja missä tahansa asian käsittelyn vaiheessa kulutusluottosopimukseen sisältyvän, (tässä tapauksessa 29 prosentin) viivästyskorkoa koskevan ehdon mitättömyydestä ja muuttamisesta? Voiko tuomioistuin päättää unionin oikeudessa tunnustettuja kuluttajan oikeuksia muuttamatta, että tällaisen ehdon mahdollinen arviointi riippuu velallisen aloitteesta (asianmukainen väite)?
- 2) Miten tulkitaan tässä yhteydessä direktiivien mukaisella tavalla kuninkaan asetuksen – – 1/2007 83 §:ää – –, kun otetaan huomioon direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohta ja direktiivin 2009/22/ETY 2 artikla? Millainen on tässä yhteydessä direktiivin 93/13 – – 6 artiklan 1 kohdan ulottuvuus, kun siinä säädetään, että kohtuuttomat sopimusehdot ’eivät sido kuluttajia’?
- 3) Suljetaanko viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tehtävä tuomioistuinvalvonta pois, jos hakija ilmoittaa maksamismääräyshakemuksessaan selkeästi seuraavat: viivästyskoron; vaatimuksen määrän, mukaan lukien sen pääoman ja koron; sopimussakon ja kulut; korkokannan ja ajan, jolta kyseistä korkoa vaaditaan (tai maininnan lakisääteisen koron lisäämisestä viran puolesta määräyksen antavan jäsenvaltion lainsäädännön nojalla); vaatimuksen perusteen, mukaan luettuna kuvauksen vaatimuksen sekä koron perusteena olevista seikoista, täsmentäen, ovatko kyseessä lakisääteiset korot, sopimukseen perustuvat korot, koron pääomittaminen vai lainan korkokanta ja onko hakija suorittanut laskennan ja montako prosenttiyksikköä korko ylittää keskuspankin peruskoron, kuten säädetään eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annetussa yhteisön asetuksessa [N:o 1896/2006]?
- 4) Kun direktiiviä [2008/48] ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, velvoittavatko sen 5 artiklan 1 kohdan l ja m alakohta, 6 artikla ja 10 artiklan 2 kohdan 1 alakohta, joissa viitataan ’mukauttamista koskeviin järjestelyihin’, luottolaitosta esittämään sopimuksessa erityisen selkeällä tavalla (ei siis sopimuksen varsinaisessa tekstissä niin, ettei se erotu mitenkään) ’ennen sopimuksen tekoa annettavina tietoina’ viivästyskoron maksujen laiminlyönnin varalta selkeästi ja selvästi erottuvalla tavalla ja sitä määritettäessä huomioon otettavat seikat (taloudelliset kulut, perintäkulut jne.) sekä lisäämään varoituksen kustannuksiin liittyvistä seurauksista?
- 5) Sisältyykö direktiivin [2008/48] 6 artiklan 2 kohtaan velvollisuus ilmoittaa luoton tai lainan ennenaikaisesta erääntymisestä, josta lukien viivästyskoron kertyminen alkaa? Sovellettaanko direktiivin [2008/48] 7 artiklan mukaista perusteettoman edun kiellon periaatetta, kun luottolaitos ei vaadi pelkästään tavaran (lainapääoman) palautusta vaan myös erityisen korkeaa viivästyskorkoa?
- 6) Kun kansallista täytäntöönpanosäännöstöä ei ole, voiko tuomioistuin direktiivin [2005/29] 11 artiklan 2 kohdan valossa tutkia viran puolesta, onko viivästyskorkoa koskevan ehdon sisällyttäminen sopimustekstiin sopimaton menettely?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

38 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko direktiiviä 93/13 tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä tuomioistuin arvioi

viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa muussa asian käsittelyn vaiheessa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt asiaa koskevaa väitettä.

- 39 Jotta kysymykseen voitaisiin vastata, on muistutettava aluksi, että direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98-C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta; asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta ja asia C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9579, 29 kohta).
- 40 Tämän heikomman aseman takia kohtuuttomat ehdot eivät kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan sido kuluttajia. Kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (em. asia Mostaza Claro, tuomion 36 kohta; em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 30 kohta; asia C-137/08, VB Pénzügyi Lízing, tuomio 9.11.2010, Kok., s. I-10847, 47 kohta ja asia C-453/10, Pereničová ja Perenič, tuomio 15.3.2012, 28 kohta).
- 41 Unionin tuomioistuin on jo korostanut useaan otteeseen, että direktiivissä 93/13 tavoitellun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epäyhdenvertaista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisella aktiivisella toiminnalla (ks. em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 27 kohta; em. asia Mostaza Claro, tuomion 26 kohta; em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 31 kohta ja em. asia VB Pénzügyi Lízing, tuomion 48 kohta).
- 42 Unionin tuomioistuin on katsonut näiden periaatteiden valossa, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä (ks. vastaavasti em. asia Mostaza Claro, tuomion 38 kohta; asia C-243/08, Pannon GSM, tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4713, 31 kohta; em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 32 kohta ja em. asia VB Pénzügyi Lízing, tuomion 49 kohta).
- 43 Näin ollen on niin, ettei tehtävä, joka on unionin oikeudessa osoitettu kansalliselle tuomioistuimelle kyseessä olevalla alalla, rajoitu pelkästään siihen, että kansallisella tuomioistuimella on mahdollisuus lausua sopimusehdon mahdollisesta kohtuuttomuudesta, vaan sisältää myös velvollisuuden tutkia viran puolesta tämä kysymys aina silloin, kun tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (ks. em. asia Pannon GSM, tuomion 32 kohta).
- 44 Tästä on todettava, että kun unionin tuomioistuin on lausunut ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka kansallinen tuomioistuin on esittänyt kontradiktorisessa menettelyssä, joka on tullut vireille kuluttajan maksamismääräyksestä tekemän väitteen johdosta, se on katsonut, että tämän tuomioistuimen on ryhdyttävä viran puolesta selvittämistoimiin todetakseen, kuuluuko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyssä sopimuksessa oleva oikeuspaikkalauseke, jossa myönnetään yksinomainen alueellinen toimivalta, direktiivin 93/13 soveltamisalaan, ja jos näin on, arvioitava viran puolesta tällaisen lausekkeen mahdollista kohtuuttomuutta (em. asia VB Pénzügyi Lízing, tuomion 56 kohta).
- 45 Nyt käsiteltävä asia eroaa kuitenkin edellä mainituista asiasta Pannon GSM ja asiasta VB Pénzügyi Lízing siinä, että se koskee sellaisten velvollisuuksien määrittämistä, joita kansallisella tuomioistuimella on direktiivin 93/13 säännösten nojalla maksamismääräysmenettelyssä ennen kuin kuluttaja on tehnyt väitteen.

- 46 Tästä on todettava, että koska riidattomien saatavien kansallisia perintämenetelmiä ei ole yhdenmukaistettu, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään kansallisen maksamismääräysmenettelyn täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla; nämä säännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa kuluttajille tunnustettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti em. asia Mostaza Claro, tuomion 24 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 38 kohta).
- 47 Vastaavuusperiaatteesta on todettava, että unionin tuomioistuimella ei ole käytössään mitään sellaista seikkaa, joka voisi antaa aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan säännösten yhdenmukaisuutta periaatteen kanssa.
- 48 Asiakirja-aineistosta käy nimittäin ilmi, että Espanjan prosessioikeudessa ei kielletä pelkästään sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä kansallinen tuomioistuin arvioi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa asian käsittelyn vaiheessa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden direktiivin 93/13 6 artiklaan nähden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt asiaa koskevaa väitettä, vaan myös se, että se arvioi tällaisen ehdon ja kansallisten pakottavien säännösten välisen ristiriidan, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava.
- 49 Tehokkuusperiaatteesta on todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä (ks. em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että siviiliprosessilain 812 §:n mukaan maksamismääräysmenettelyä sovelletaan rahamääräisiin, riidattomiin ja täytäntöönpanokelpoisiin saataviin, joiden arvo ei pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä ole ylittänyt 30 000:tta euroa.
- 51 Sen takaamiseksi, että velkojat saavat asiansa helpommin ja nopeammin käsitellyksi tuomioistuimessa, tässä samassa pykälässä säädetään ainoastaan, että velkojien on liitettävä hakemukseensa asiakirjat, jotka osoittavat velan olemassaolon, mutta niitä ei veloiteta ilmoittamaan selkeästi viivästyskoron määrää, tarkkaa eräntymisajankohtaa eikä tämän koron viitearvoa kansallisen oikeuden mukaiseen lailliseen korkoon tai EKP:n korkoon nähden.
- 52 Näin ollen siviiliprosessilain 815 §:n 1 momentin ja 818 §:n 1 momentin nojalla kansallisen tuomioistuimen, joka käsittelee maksamismääräyshakemusta, toimivalta rajoittuu tämän menettelyn aloittamista koskevien muodollisten edellytysten tutkimiseen; näiden edellytysten täytyessä tuomioistuimen on hyväksyttävä sille esitetty hakemus ja annettava täytäntöönpanokelpoinen määräys, mutta sillä ei ole oikeutta tutkia ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missään muussa menettelyn vaiheessa sitä, onko hakemus perusteltu sen käytettävissä olevien tietojen perusteella, ellei velallinen kieltäydy maksamasta velkaansa tai tee väitettä 20 päivän kuluessa kyseisen määräyksen tiedoksi antamisesta. Tällainen väite on ehdottomasti tehtävä asianajajan välityksellä tapauksissa, joissa oikeusriidan kohteen arvo ylittää laissa määrätyn arvon, joka on ollut 900 euroa pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä.
- 53 Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että tällaisella menettelyllisellä järjestelmällä, jossa maksamismääräyshakemusta käsittelevän tuomioistuimen on mahdotonta arvioida viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missään muussa menettelyn vaiheessa – vaikka sillä

olisi jo käytettävissään kaikki arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat – elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevien ehtojen kohtuuttomuus silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt väitettä, vaarannetaan direktiivin 93/13 tavoitteena olevan suojan tehokkuus (ks. vastaavasti asia C-473/00, Cofidis, tuomio 21.11.2002, Kok., s. I-10875, 35 kohta).

- 54 Kun nimittäin otetaan huomioon edellä tämän tuomion 50–52 kohdassa kuvatun maksamismääräysmenettelyn kokonaisuus, kulku ja erityispiirteet, on olemassa merkittävä vaara siitä, että kyseiset kuluttajat eivät tee vaadittua väitettä siksi, että tätä tarkoitusta varten varattu määräaika on huomattavan lyhyt, tai siksi, että ne voidaan saada luopumaan puolustamasta itseään, kun otetaan huomioon oikeudenkäynnistä aiheutuvien kustannusten suuruus verrattuna riidanalaisen saatavan suuruuteen, tai siksi, että ne eivät tiedä oikeuksiensa laajuutta tai miellä sitä, tai siksi, että elinkeinonharjoittajien tekemän maksamismääräyshakemuksen sisältö on rajallinen ja kuluttajien saatavilla olevat tiedot ovat tämän vuoksi puutteelliset.
- 55 Niinpä direktiivin 93/13 tavoitteena olevan kuluttajansuojan epäämiseksi olisi elinkeinonharjoittajien kannalta riittävää, että ne aloittavat maksamismääräysmenettelyn sen sijaan, että ne panisivat vireille tavallisen riita-asian, mikä on myös vastoin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan niiden lainkäyttömenettelyjen erityispiirteet, jotka käydään elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välillä kansallisen oikeuden mukaan, eivät saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajien on saatava tämän direktiivin säännösten nojalla (em. asia Pannon GSM, tuomion 34 kohta).
- 56 Näissä olosuhteissa on todettava, että pääasiassa kyseessä oleva Espanjan lainsäädäntö ei ole tehokkuusperiaatteen mukainen siltä osin kuin siinä tehdään mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi direktiivin 93/13 tavoitteena olevan kuluttajansuojan toteuttaminen sellaisissa menettelyissä, jotka elinkeinonharjoittajat ovat panneet vireille kuluttajia vastaan.
- 57 Näiden seikkojen valossa ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä tuomioistuin arvioi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa muussa asian käsittelyn vaiheessa – vaikka sillä olisi käytettävissään arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat – elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt tätä koskevaa väitettä.

Toinen kysymys

- 58 Jotta voidaan esittää sellainen unionin oikeuden tulkinta, joka on hyödyllinen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle (ks. vastaavasti asia C-213/07, Michaniki, tuomio 16.12.2008, Kok., s. I-9999, 50 ja 51 kohta), toinen kysymys on ymmärrettävä niin, että siinä tiedustellaan sitä, ovatko direktiivin 2009/22 2 artikla ja direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta esteenä asetuksen 1/2007 83 §:ssä säädetyn kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon mitättömäksi, täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla ehdon sisältöä.
- 59 Tästä on todettava aluksi, että pääasian oikeudenkäynti liittyy maksamismääräysmenettelyyn, jonka toinen sopimuspuolista on pannut vireille, eikä kieltokanteeseen, jonka olisi nostanut direktiivin 2009/22 3 artiklassa tarkoitettu ”kanteen nostamiseen oikeutettu yksikkö”.
- 60 Koska tätä direktiiviä ei näin ollen voida soveltaa pääasian oikeudenkäyntiin, ei ole tarpeen lausua sen 2 artiklan tulkinnasta.

- 61 Jotta voitaisiin vastata kysymykseen siitä, mitkä johtopäätökset on tehtävä sopimusehdon kohtuuttomaksi julistamisesta, on viitattava sekä direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan sanamuotoon että direktiivin tavoitteisiin ja yleiseen rakenteeseen (ks. vastaavasti asia C-482/07, AHP Manufacturing, tuomio 3.9.2009, Kok., s. I-7295, 27 kohta ja asia C-125/10, Merck Sharp & Dohme, tuomio 8.12.2011, Kok., s. I-12987, 29 kohta).
- 62 Kyseisen 6 artiklan 1 kohdan sanamuodosta on todettava yhtäältä, että tämän säännöksen alkuosan mukaan jäsenvaltioille annetaan kyllä tietty määräysvalta kohtuuttomiin ehtoihin sovellettavien säännösten määrittelyssä mutta siinä kuitenkin velvoitetaan nimenomaisesti säätämään, että nämä ehdot "eivät sido kuluttajia".
- 63 Unionin tuomioistuimella on tässä asiayhteydessä ollut tilaisuus tulkita tätä säännöstä siten, että kansallisten tuomioistuinten, jotka toteavat sopimusehdot kohtuuttomiksi, on tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät, jotta kyseiset sopimusehdot eivät sitoisi kyseistä kuluttajaa (ks. em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 58 kohta; asia C-76/10, Pohotovost', määräys 16.11.2010, Kok., s. I-11557, 62 kohta ja em. asia Pereničová ja Perenič, tuomion 30 kohta). On nimittäin niin, kuten edellä tämän tuomion 40 kohdassa on huomautettu, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus.
- 64 Toisaalta on todettava, että unionin lainsäätäjä on nimenomaisesti säätänyt direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan loppuosassa ja direktiivin johdanto-osan 21 perustelukappaleessa, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen sopimus sitoo edelleen osapuolia "samoin ehdoin", jos sopimus voi olla olemassa "ilman kohtuuttomia ehtoja".
- 65 Näin ollen kyseisen 6 artiklan 1 kohdan sanamuodon perusteella kansallisten tuomioistuinten on ainoastaan jätettävä soveltamatta kohtuuttomaa sopimusehtoa, jotta ehdolla ei ole sitovia vaikutuksia kuluttajaan nähden, mutta niillä ei ole toimivaltaa muuttaa ehdon sisältöä. Sopimuksen pitää nimittäin säilyä pääsääntöisesti muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista siltä osin kuin tällainen sopimuksen pysyttäminen on kansallisen oikeuden säännösten mukaan oikeudellisesti mahdollista.
- 66 Myös direktiivin 93/13 tavoite ja yleinen rakenne tukevat tätä tulkintaa.
- 67 On nimittäin niin, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämä direktiivi on kokonaisuudessaan toimenpide, joka on välttämätön unionille annettujen tehtävien täyttämiseksi ja erityisesti elintason ja elämänlaadun parantamiseksi koko unionissa (ks. em. asia Mostaza Claro, tuomion 37 kohta; em. asia Pannon GSM, tuomion 26 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 51 kohta).
- 68 Kun otetaan huomioon sen yleisen edun luonne ja merkityksellisyys, johon elinkeinonharjoittajia epäedullisemmassa asemassa olevien kuluttajien suojeleminen perustuu, direktiivissä 93/13 velvoitetaan, kuten sen 7 artiklan 1 kohdasta luettuna yhdessä direktiivin johdanto-osan 24 perustelukappaleen kanssa ilmenee, jäsenvaltiot säätämään riittävästä ja tehokkaista keinoista "kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa".
- 69 Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, kuten julkiasiamies on katsonut ratkaisuehdotuksensa 86–88 kohdassa, että mikäli kansallinen tuomioistuimen voisi muuttaa tällaisissa sopimuksissa olevien kohtuuttomien ehtojen sisältöä, tällainen mahdollisuus saattaisi vaarantaa direktiivin 93/13 7 artiklassa tarkoitettua pitkän aikavälin tavoitteen toteutumisen. Tämä mahdollisuus nimittäin myötävaikuttaisi sen ehkäisevän vaikutuksen poistumiseen, joka kohdistetaan elinkeinonharjoittajiin jättämällä yksinkertaisesti soveltamatta tällaisia kohtuuttomia ehtoja kuluttajiin nähden (ks. vastaavasti em. asia Pohotovost', määräyksen 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), koska elinkeinonharjoittajat olisivat

taipuvaisia jatkamaan tällaisten ehtojen käyttämistä tietoisina siitä, että vaikka ehdot julistettaisiin pätemättömiksi, kansallinen tuomioistuin voisi kuitenkin täydentää sopimusta tarvittavilta osin näiden elinkeinonharjoittajien etujen takaamiseksi.

- 70 Tämän vuoksi on niin, että mikäli kansalliselle tuomioistuimelle annettaisiin tällainen mahdollisuus, tämä ei itsessään takaisi yhtä tehokasta kuluttajansuojaa kuin näiden kohtuuttomien ehtojen soveltamatta jättäminen. Tämä mahdollisuus ei myöskään voisi perustua direktiivin 93/13 8 artiklaan, jossa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla unionin oikeuden mukaisia tiukempia säännöksiä, mikäli näin varmistetaan kuluttajalle suojelun korkeampi taso (ks. asia C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, tuomio 3.6.2010, Kok., s. I-4785, 28 ja 29 kohta ja em. asia Pereničová ja Perenič, tuomion 34 kohta).
- 71 Näiden seikkojen perusteella direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ei näin ollen voida ymmärtää niin, että siinä sallittaisiin se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan ehdon kohtuuttomaksi, muuttaa kyseisen ehdon sisältöä sen sijaan, että se vain jättäisi soveltamatta tätä ehtoa.
- 72 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, mitä kansallisia säännöksiä sen käsiteltävänä olevaan riita-asiaan on sovellettava, ja tehtävä toimivaltansa rajoissa kaikki mahdollinen ottamalla huomioon kansallinen oikeus kokonaisuudessaan ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintatapoja taatakseen direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun, joka on sillä tavoitellun päämäärän mukainen (ks. asia C-282/10, Dominguez, tuomio 24.1.2012, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 73 Edellä esitetyn valossa toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä asetuksen 1/2007 83 §:n kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon mitättömäksi, täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla tämän ehdon sisältöä.

Kolmas, neljäs, viides ja kuudes kysymys

- 74 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen unionin tuomioistuimelle esittämät kolmas ja kuudes kysymys koskevat yhtäältä velvollisuuksia, jotka kansallisilla tuomioistuimilla on asetuksen N:o 1896/2006 ja direktiivin 2005/29 nojalla tilanteessa, jossa kansalliset tuomioistuimet tutkivat viivästyskorkoa koskevan, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimusehdon, ja toisaalta velvollisuuksia, jotka luottolaitoksilla on direktiivin 2008/48 5 artiklan 1 kohdan l ja m alakohdan, 6 ja 7 artiklan sekä 10 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan mukaan sovellettaessa viivästyskorkoa luottosopimuksiin.
- 75 Espanjan kuningaskunta ja Euroopan komissio väittävät, että nämä kysymykset on jätettävä tutkimatta, koska niissä tarkoitettuja unionin oikeuden säännöksiä ei voida soveltaa pääasiaan ja koska niiden tulkinta ei näin ollen ole hyödyllinen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle asian ratkaisemiseksi.
- 76 Tästä on muistutettava aluksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa tarkoitettussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun riita-asian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä. Samalla tavoin yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeellisia ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on

siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (asia C-145/03, Keller, tuomio 12.4.2005, Kok., s. I-2529, 33 kohta; asia C-119/05, Lucchini, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6199, 43 kohta ja asia C-11/07, Eckelkamp ym., tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6845, 27 ja 32 kohta).

- 77 Unionin tuomioistuin voi siis jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. yhdistetyt asiat C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok., s. I-11421, 25 kohta ja yhdistetyt asiat C-570/07 ja C-571/07, Blanco Pérez ja Chao Gómez, tuomio 1.6.2010, Kok., s. I-4629, 36 kohta).
- 78 On todettava, että tilanne on juuri tällainen nyt käsiteltävässä asiassa.
- 79 Kolmannesta kysymyksestä on todettava erityisesti, että asetuksen N:o 1896/2006 tulkinnalla ei ole mitään merkitystä sen ratkaisun kannalta, joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on annettava käsiteltävänä olevassa asiassa. Yhtäältä on näet todettava, kuten unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että pääasian oikeudenkäynnin tosiseikat eivät kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan – asetus koskee sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan ainoastaan valtion rajat ylittäviä riita-asioita – vaan niihin sovelletaan edelleen yksinomaan siviiliprosessilain säännöksiä. Toisaalta on täsmennettävä, että tällä asetuksella, kuten sen johdanto-osan 10 perustelukappaleessa nimenomaisesti todetaan, ei korvata eikä yhdenmukaisteta kansallisen lainsäädännön mukaisia riitauttamattomien vaateiden perintämenettelyjä.
- 80 Neljännen kysymyksen osalta on ilmeistä, että direktiivin 2008/48, 5 artiklan 1 kohdan l ja m alakohtaa, 6 artiklaa ja 10 artiklan 2 kohdan l alakohtaa, joiden tulkintaa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt, ei voida soveltaa ajallisesti pääasiassa siltä osin kuin asia koskee sitä, että Calderón Caminon väitetään jättäneen hänen ja Baneston välillä 28.5.2007 tehdyn luottosopimuksen asianmukaisesti täyttämättä.
- 81 Tästä on nimittäin riittävää todeta, että direktiivin 2008/48 27, 29 ja 31 artiklan mukaan direktiivi on tullut voimaan 11.6.2008 ja että jäsenvaltioiden on pitänyt antaa tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset ennen 11.6.2010, josta alkaen direktiivi 87/102 on kumottu. Lisäksi saman direktiivin 30 artiklan 1 kohdassa säädetään nimenomaisesti, että direktiiviä ei sovelleta luottosopimuksiin, jotka ovat voimassa kansallisten täytäntöönpanosäännösten voimaantulopäivänä.
- 82 Viidennellä kysymyksellä halutaan tietää yhtäältä, velvoittaako direktiivin 2008/48 6 artiklan 2 kohta luottolaitoksen ilmoittamaan luoton tai lainan ennaikaisesta erääntymisestä voidakseen soveltaa viivästyskorkoa, ja toisaalta, voidaanko saman direktiivin 7 artiklan mukaiseen perusteettoman edun kiellon periaatteeseen vedota silloin, kun luottolaitos ei vaadi pelkästään lainapääoman takaisinmaksua vaan myös erityisen korkeaa viivästyskorkoa; tästä on todettava aluksi, että tällä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkoituksena on ollut, kuten unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, todellisuudessa viitata direktiivin 87/102 vastaaviin artikloihin, jotka ovat ainoat tämän kysymyksen aiheen kannalta relevantit artikkelit.
- 83 Vaikka oletettaisiin, että tämä on viidennen kysymyksen tosiasiallinen ulottuvuus (ks. vastaavasti asia C-107/98, Teckal, tuomio 18.11.1999, Kok., s. I-8121, 34 ja 39 kohta), on kuitenkin todettava, kuten julkisasiamies on katsonut ratkaisuehdotuksensa 99 ja 100 kohdassa, että ennakkoratkaisupyynnöstä ei mitenkään käy ilmi, että pääasia koskisi velvollisuutta ilmoittaa kuluttajalle etukäteen kaikista vuotuista korkokantaa koskevista muutoksista tai tavaran palautusta velkojalle siten, että tämä saa perusteetonta etua.

- 84 Näin ollen on ilmeistä, että viides kysymys on luonteeltaan hypoteettinen, koska kyseisillä direktiivin 87/102 säännöksillä ei ole mitään yhteyttä pääasian kohteeseen.
- 85 Kuudennella kysymyksellä halutaan tietää, onko siinä tapauksessa, että direktiiviä 2005/29 ei ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, tulkittava tämän direktiivin 11 artiklan 2 kohtaa siten, että kansallinen tuomioistuin voi tutkia viran puolesta, onko viivästyskorkoa koskevan ehdon sisällyttämistä sopimustekstiin pidettävä sopimattomana menettelynä, ja siitä on riittävää todeta, kuten myös julkisasiamies on katsonut ratkaisuehdotuksensa 106 kohdassa, että ennakkoratkaisupyyntöpäätöksestä ei mitenkään käy ilmi, että Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Sabadell olisi maksamismääräyshakemuksen hylkäävän määräyksen antaessaan pitänyt edellä mainitun direktiivin tarkoittamana sopimattomana kaupallisena menettelynä sitä, että Banesto on sisällyttänyt Calderón Caminon kanssa tekemäänsä luottosopimukseen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen viivästyskorkoa koskevan ehdon.
- 86 Lisäksi on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää päätöksessään tätä kysymystä selventäviä seikkoja viittaamalla nimenomaisesti ”pankin mahdolliseen sopimattomaan menettelyyn”.
- 87 Niinpä on ilmeistä, että direktiivin 2005/29 tulkinta on luonteeltaan yksinomaan hypoteettinen pääasian oikeudenkäynnin kohteeseen nähden. Tässä yhteydessä se, että direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, on niin ikään vailla merkitystä kyseisen asian ratkaisun kannalta.
- 88 Näin ollen edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kolmas, neljäs, viides ja kuudes kysymys on jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

- 89 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettua neuvoston direktiiviä 93/13/ETY on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä tuomioistuin arvioi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa muussa asian käsittelyn vaiheessa – vaikka sillä olisi käytettävissään kaikki arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat – elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt tätä koskevaa väitettä.**
- 2) **Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kuluttajien ja käyttäjien suojasta annetun yleisen lain sekä muiden täydentävien lakien uudelleen laatimisesta 16.11.2007 annetun kuninkaan asetuksen 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) 83 §:n kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon mitättömäksi, täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla tämän ehdon sisältöä.**

Allekirjoitukset